

מסורת הש"ס

(א) פ"י גרסא רגלה. ערוך, (ב) [מכבוד ק"ל], (ג) ז"ל לו ויכ"א ביקוטו ועש"ה, (ד) ז"ל רבא פ"ח, (ה) [א"ר], (ו) ז"ל שדרה, (ז) וכל זה הידור איט מפרשי" ושייך לתוספת וכו' ע"ש ע"ה, (ח) ז"ל תבואת הארץ מ"א על"ל הארע"א (ויקרא כג, ט) משום של"ל כ"ה הגרסא בע"ה, (י) ז"ל גטו.

הנהגות הב"ח

(א) רש"י ד"ה הי"ב דמ"ב כי בי היכי דבתאניג הטבות יר"א: (ב) תוס' ד"ה ה"א יראונו וכו' ועוד י"א לתקן. י"ב כלומר דהשתא לא קאמר הכ"ה ה"א יראונו מוחלין מניה גמורא אלא כשתמטרי ועדין לא שז בכל לבו מולין ויטו דקאמר משונה מולא ואל דקאמר כעבודת ד' י"ב דעובד ותמטרי לא ז"ל משע על שמולין לו ותמטרי [מחילה גמורא] היינו דוקא בתנאי שעה והוא בייחא דלמר על עשה ולית תשובה מפתת מירי בשז בכל לבו ע"י יסורין ששעה גמורא או יתכפרו לו לגמרי והשתא חסר: (א) ד"ה ה"א והמלא וכו' לגמרי אין ממציאין לו וכו' כמו תליה וכו' וכו' כי שיפדע עלמו ממציאין לו מעות ה"ס"ד:

גליון הש"ס

תוס' ד"ה הא יראונו וכו' דהוה ליה ליה. עיין משנות פ"ט משניות מ"א ס"ח כ"ו ובספר מש' מ"ה להפ"ח תשובה האחרונה:

הנהגות מהר"ב

רבינו הגאון
[א] תוס' ד"ה ה"א יראונו וכו' ופליגא דר' שמעאל. ע"י ע"ב בסוף ספר מש' חיים להפ"ח ד' מ"ד ע"ב ד"ה נתקשו וכו' וד"ה אלא וכו':

רבינו הגאון

יש נספה בלא משפט מעשה דברים מגולגל נשיא ומרים [מגולגל] דרדקי דאתחילף ליה לשהיחא ואייתי מרים מגולגל שני נשיא ויש ר' שאומר כענין חלום ראה דברים הללו. ולא עבד אלא רב ביבי בן אבוי היה מתעסק בראיית השדים לפיכך יש לומר כדון היה ראה ואין סומכין עליו ופתרון יש נספה בלא וכו' כגון אדם שהיה חבירו. והסתמי בו. אתה מעלה בדתך כיון שאתה בא בדברך הללו בעפיקין אתה מרמה להסתא ואיך יכול להסתא אלא (ברבי מוד) מיין שהשטן של איוב אדם היה. הן בקדושי אדם יאמן כלומר אינו מאמין להם לחיות הרבה שמא בוקנתם י"ט מן הדרך הטובה ונשיא י' דהא אמרינן ביומא כיון שאדם זכר שלשים ושהה שנה ולא חטא שוב איתו [חוטא] והוא תלמיד הוה בשיבבותיה דר' יוחנן ושכיב וזטר. ואמר ר' יוחנן אי בעי להטובי ארתיה דלא לבעוט ברבותיה היה חיי. ר' יוחנן הוה ככי עבד שרבו מקרבו לדין וממחר להיעירו כלום יש בו תקנה. אריכ"ז אי לנו

הכל הייבין פרק ראשון חגיגה

ה.

תורה אור השלם

1. דור הלך דור בא והארץ לעולם עמדה: הקלה ט ד
2. ויאמר ה' אל השחקן השקוף לפר' אל עבדי איוב כי אין כבודו כפרך איש תם וישר ירא אלהים וקר מרע ועדונו מחוקק בהמתו וחסיתיני בו לבלעו תבם:
איוב ב ג
3. הן בקדושי לא יאמין ושמע לא זכו בעיניו:
איוב טו טו
4. וקרבותי אל כל משפט ודיתי עד ממחר במכשפים ובמאפים ובנשבעים לשקר ובעשקי שבר שבור אלמנה ותום ומי גר ואל יראונו אמרי ה' צבאות:
מלאכי ג ה
5. בי את כל מעשה האלהים יבא במשפט על כל יצקלם אם טוב ואם רע: הקלה י ב ד
6. והיה כי תמצאן אתו רעות רבות וצרות וצנתה השקיה הזאת לקויו לער בי לא תשכח מפי ירעו כי ידעתי את יצרו אשר הוא עשה דמים בטרום אביאנו אל הארץ אשר נשבעתי: דברים לא יז
7. ויהי אפי' בו כיום ההוא וצבוחים והסתרתיו פני מהם והיה לאכל ומצאונו כיום ההוא וצרות וצרות וצרות על פי אין אלהי בקרבי מצאונו תקרעת האלה: דברים לא יז
רבינו הגאון (המשך)
ששקל הקלות עושק שכי וכיצא בו הקישו למצאן ולמכשר ר"ל אמר ומטה גר ומטי גר כתיב כלומר אלא מטה דין של מעלה וכל העושה דבר ומתחרט בו מוחלין לו ונאמר ולא יראונו הא יראונו בני מוחל להם. כי את כל מעשה האלהים יבא במשפט על כל נעלם. היה ר' יוחנן אומר עבד שרבו שוקל שגגות למדות תקנה יש לו על כל נעלם זה שהורג כינה לפני חבירו ונמאס אם טוב ואם רע כלומר ועלה רעה לעשות טוב צדקה לעני בפרהסיא שנמצא מביישי ר' שילא אמר הנותן צדקה לאשה בשר ומיית לה חשדא מעשיאה שם רע רבא אמר זה המשגר לאשתו בשר בע"ש שאינו מוחותן המושל וזא זה ולמר לו שילוח לו מעות או לקרקעומו ואלס לא היה זה בא המושל היה מיקל בפדיונו לפי שהוה לחוק ועני זוי לעללתא לא שכיח אס היה רוצה לקנות תבואה להסכילו לזימו אין (א) מוליחין לו מעות לתליתא כמו תלא וזין (ב) ד' ט' מ: כד שדמוקין אותו למכור משלו לתלותו כד שיפדע עלמו נוע"ע מוס' סנהדרין ד' עו: ד"ה והמלואו):

מוסיפנא לו והוה חלופיה. יש להקשות לרבי עקיבא דלית ליה בשליה החולץ (יבמות ד' ג. וס) משלו הוסיפו לו לחזיקיה ולית ליה זכה מוסיפין לו הא משמע הכא דמוסיפין לו ל"ע: **מבעט** ברבותיו הוה. וכן איכא למימר דהיא דפ"ק דשבת (ד' ג.) צלחא שמע והיתה אשתו מולכת תפיליו צבית המדרש אמרה כתיב כי היא חייך ואורך ימין צעלי שקרא הרבה ושנה הרבה הכי ומת צחלי ימיו ולכ וישיבוכי הכי ולא היו אומרים מהני הוה דבקדושו לא יאמין (א) חיי נמי לא היה תשובה נחת: **הא** יראוני מוחלין. גזי עושק שטר שכיב כתיב דהוה * ליה לא תעשה ופליגא [א] דרבי שמעאל צפרק בתרא דיומא (ד' טו.) דלמר תשובה תולה ויושיבוכי מכפי ואיכא צרייתא אחרת דלמר על עשה ולא תעשה תשובה מכפרת (א) ועוד יש לחלק בין עניני תשובה יש שז ומוחלין לו מיד ויש שז דמוחלין לו אצל לא מחילה גמורה ועדיין יש עונש ואותו עונש תולין והוה דלמרנין צבועות (ד' יב: וס) העובר על מצות עשה ומתחרט לא זז משם עד שמוחלין לו היינו מחילה גמורה ואס שז בכל לזו ע"י יסורין יתכפרו לו עונותיו: **שנעשות** צרות זו לזו כגון **ויבורא** ועקרבא.

פר"ת רפואה לנשיכה זו קשה לנשיכה זו וכן אמרינן ריש פרק ב' דע"י (ד' ט' מ:) חממי לעקרבה לקריב לזיצורא: זה הממציא מעות לעני בשעת דוחקו. פרש"י דקאי אלעיל אס טוב ואס רע שממתין לו עד שעט היוקר ומנאל קונה ציוקר לתליתא לקנות פת לפי שעה כמו שקונו צסלו כדלמרנין תלא לסילתי תלא למוניה וקשיא לר"ת חדא למה (א) נקט כולי האי ואפסקיה צדקין קרא והיה כי תמצאן אותו רעות רבות וצרות ועוד דלמרנין המלוה לעני צשעת דוחקו עליו נלמר אז תקרא ור' יענה (ישיעה מ) צפרק בצא על יצמתו (יבמות ד' טג. וס) מיהו חסמ מחלק הריצין בין מלוה לממציא ועוד דנקט הש"ס מילתא דלא שכיח לתלות הלחם דלמר צערבי פסקים (ד' ק"א: וס) תלאי צביתא קשי לעניותא ומפרש ר"ת לרות צרות ורעות וכו' הממציא מעות לעני צשעת דוחקו כגון שפסו המושל וזא זה ולמר לו שילוח לו מעות או לקרקעומו ואלס לא היה זה בא המושל היה מיקל בפדיונו לפי שהוה לחוק ועני זוי לעללתא לא שכיח אס היה רוצה לקנות תבואה להסכילו לזימו אין (א) מוליחין לו מעות לתליתא כמו תלא וזין (ב) ד' ט' מ: כד שדמוקין אותו למכור משלו לתלותו כד שיפדע עלמו נוע"ע מוס' סנהדרין ד' עו: ד"ה והמלואו):

ומחריא הנורא שקלתא ואנחתא אגבה דכרעה (ב) קדחא ואיתרע מולה ואייתיהא א"ל רב ביבי בר אבבי אית לכו רשותא למיעבד הכי אמר ליה ולא כתיב ויש נספה בלא משפט א"ל והכתיב דור הולך ודור בא אמר דרעינא להו אנא עד דמלו להו לדרא והדר משלימנא ליה לדומה א"ל סוף סוף שניה מאי עברת אמר אי איכא צורבא מרבנן דמעביד במיליה מוסיפנא להו ליה והויא חלופיה רבי יוחנן כי מטי להאי קרא בכי (א) ותסתיו בו לבלעו חנם עבד שרבו מסיתין לו וניסת תקנה יש לו רבי יוחנן כי מטי להאי קרא בכי (ב) הן בקדושו לא יאמין אי בקדושו לא יאמין במאן יאמין יומא חד הוה קא אויל באורחא חזייה לההוא גברא דהוה מנקיט תאני שביק הנך דמטו ושקיל הנך דלא מטו א"ל לאו הני מעלן טפי א"ל הני לאורחא בעינן להו הני נטרן והני לא נטרן אמר היינו דכתיב הן בקדושו לא יאמין איני והא ההוא תלמידא דהוה בשיבבותיה דרבי אלכסנדר ושיכיב אדוטר ואמר (א) אי בעי האי מרבנן הוה חיי ואם איתא דלמא מהן בקדושו לא יאמין הוה ההוא מבעט ברבותיו הוה רבי יוחנן כי מטי להאי קרא בכי (ב) וקרבותי אליכם למשפט והייתי עד ממחר במכשפים ובמנאפים ובנשבעים לשקר ובעושקי שבר שכיב עבד שרבו מקרבו לדונו וממחר להיעירו תקנה יש לו אמר רבי יוחנן בן זכאי או לנו ששקל עלינו הכתוב קלות כחמורות אמר רישו לקיש כל המטה דינו של גר כאילו מטה דינו של מעלה שנאמר (ומטי גר ומטי כתיב א"ר חנינא בר פפא כל העושה דבר ומתחרט בו מוחלין לו מיד שנאמר (א) ולא יראוני הא יראוני מוחלין (א) להם מיד רבי יוחנן כי מטי להאי קרא בכי (ב) כי את כל מעשה האלהים יבא במשפט על כל נעלם עבד שרבו שוקל לו שגגות כזדונות תקנה יש לו מאי על כל נעלם אמר רב זה ההורג כינה בפני חברו ונמאס בה ושמאל אמר זה הרק (ב) בפני חבירו ונמאס מאי אם טוב ואם רע אמרי דבי ר' ינאי זה הנותן צדקה לעני בפרהסיא כי הא דרבי ינאי חזייה לההוא גברא דקא יהיב זוזא לעני בפרהסיא אמר ליה מוטב דלא יהבת ליה מהשתא דיהבת ליה וכספתיה דבי ר' שילא אמרי זה הנותן צדקה לאשה בסתר דקא מייתי לה לידי חשדא רבא אמר זה המשגר לאשתו

בשר שאינו מוחותן בערבי שבתות (א) והא רבא (ב) משגר שאני בת רב חסדא דקים ליה בגווה דבקיאה רבי יוחנן כי מטי להאי קרא בכי (ב) והיה כי תמצאן אותו רעות רבות וצרות עבד שרבו ממציא לו רעות וצרות תקנה יש לו מאי רעות וצרות אמר רב רעות שנעשות צרות זו לזו כגון זיבורא וזוא לעללא לא שכיחא לתליתא שכיח (א) וחרה אפי' בו כיום ההוא ועובתים והסתרתיו פני מהם אמר רב ברדלא בר ברדלא בר טביומי אמר רב כל שאינו בהסתר פנים אינו מהם כל שאינו בוהיה לאכול

אינו

בא ונושה בו בכל יום היינו דאמרי אינשי זוא לעללא לא שכיח לתליתא פני מהם ויהי לאכול אמר רב כל שאין בו הסתרתיו פני מהם כלומר שהתפלל (א) ואין נענה אין בו והיה לאכול כלומר שמענישן אותו

אינו

בא ונושה בו בכל יום היינו דאמרי אינשי זוא לעללא לא שכיח לתליתא פני מהם ויהי לאכול אמר רב כל שאין בו הסתרתיו פני מהם כלומר שהתפלל (א) ואין נענה אין בו והיה לאכול כלומר שמענישן אותו

אינו

בא ונושה בו בכל יום היינו דאמרי אינשי זוא לעללא לא שכיח לתליתא פני מהם ויהי לאכול אמר רב כל שאין בו הסתרתיו פני מהם כלומר שהתפלל (א) ואין נענה אין בו והיה לאכול כלומר שמענישן אותו

אינו

בא ונושה בו בכל יום היינו דאמרי אינשי זוא לעללא לא שכיח לתליתא פני מהם ויהי לאכול אמר רב כל שאין בו הסתרתיו פני מהם כלומר שהתפלל (א) ואין נענה אין בו והיה לאכול כלומר שמענישן אותו

(א) נראה ד"ל כמו כן רב חסדא אשמו של רבא. (ב) נראה ש"ל ואינו נענה אלו משרבל כל שאין בו והיה לאכול וכו'.